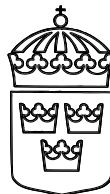

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till Forskningsdata-
utredningen (2016:04)

Dir.
2017:87

Beslut vid regeringssammanträde den 20 juli 2017

Utvidgning av och förlängd tid för uppdraget

Regeringen beslutade den 7 juli 2016 kommittédirektiv om uppdrag att bl.a. föreslå en kompletterande reglering av behandling av personuppgifter för forskningsändamål i syfte att möjliggöra en ändamålsenlig behandling av personuppgifter för forskningsändamål samtidigt som den skyddar den enskildes fri- och rättigheter (dir. 2016:65). I tilläggsdirektiv den 16 mars 2017 lämnades även uppdrag att analysera vilka rättsliga förutsättningar som finns i dataskyddsförordningen för behandling av personuppgifter i Kungl. bibliotekets verksamhet och föreslå viss reglering. Tiden för redovisning av uppdraget förlängdes också (dir. 2017:29). I tilläggsdirektiv den 1 juni 2017 fick utredaren ytterligare ett uppdrag (dir. 2017:61).

Utredaren får nu dessutom i uppdrag att bl.a. analysera och föreslå vilken reglering som är möjlig och kan behövas utöver dataskyddsförordningen, med beaktande av de förslag som lämnats i betänkandet SOU 2017:39, för att personuppgifter ska kunna behandlas på ett ändamålsenligt sätt i forskningsbibliotekets verksamhet samtidigt som den enskildes fri- och rättigheter skyddas. Uppdraget ska redovisas tillsammans med uppdraget om personuppgifter i Kungl. Bibliotekets verksamhet. Utredningstiden i den delen förlängs och båda deluppdragen ska redovisas senast den 6 november 2017. Utredningstiden för uppdraget i övrigt förlängs också och ska i stället redovisas senast den 25 maj 2018.

Rättsliga förutsättningar för personuppgiftsbehandling hos forskningsbiblioteken

Enligt 12 § bibliotekslagen (2013:801) ska det finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434). Dessa bibliotek ska svara för biblioteksverksamhet inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid universitet och högskolor. Högskolebibliotek finns också hos enskilda utbildningsanordnare. I verksamheten hos dessa bibliotek behandlas en stor mängd personuppgifter. Exempelvis behandlas personuppgifter om låntagare i låneverksamheten. Det pågår ett omfattande arbete med digitalisering av analoga samlingar och publicering av dessa på internet. Digitalisering sker även vid t.ex. privatkopiering och fjärrlån. Biblioteken tillhandahåller möjligheter att söka efter information i databaser och har också börjat fungera som vetenskapliga förlag med förmedling av sakkunniggranskning och utgivning av publikationer. Högskolebibliotek i form av forskningsbibliotek vid universitet och högskolor och Kungl. biblioteket är nyckelaktörer i den pågående övergången till ett öppet vetenskapssystem, i vilket allt fler delar av forskningsprocessen, som forskningsdata, publikationer, läromedel och konferensrapporter, tillhandahålls fritt på internet för vidareanvändning. En allt viktigare uppgift för forskningsbiblioteken har också kommit att bli att sköta lärosätenas lokala publikationsdatabaser och att se till att forskare får rätt erkännande för sina resultat genom att hantera identifikatorer, exempelvis Open Researcher and Contributor ID (ORCID) och Digital Object Identifier (DOI). Detta är internationella standarder för att identifiera personer och forskning och kan därför innehålla personuppgifter. En annan trend är att öppna utbildningsresurser växer i betydelse. Genom att ny teknik finns tillgänglig ökar forskningens behov av snabb och enkel tillgång till digitala och fysiska vetenskapliga resurser. Den tekniska utvecklingen har gjort s.k. text- och datautvinning (TDM) möjlig. Detta innebär att man på automatisk väg kan behandla stora digitala informationsmängder, t.ex. text, ljud, bild eller data, för att utvinna ny kunskap och upptäcka nya tendenser. Text- och datautvin-

ning kan i framtiden komma att användas av biblioteken själva för att nyttja och presentera materialet i deras samlingar och digitala databaser samt underlätta sökning och forskning i dessa. Detta kan i sig innebära att biblioteken samtidigt kommer att ägna sig åt personuppgiftsbehandling.

Det behöver därför analyseras i vilken utsträckning EU:s dataskyddsförordning kommer att vara tillämplig då personuppgifter behandlas i verksamheten hos forskningsbiblioteken och för vilken behandling av personuppgifter som forskningsbiblioteken har ett personuppgiftsansvar.

I forskningsbibliotekens samlingar finns dessutom sådana särskilda kategorier av personuppgifter som avses i artikel 9 i dataskyddsförordningen, s.k. känsliga personuppgifter. Enligt förordningen gäller ett förbud mot att behandla sådana uppgifter, om inte någon av undantagsreglerna i artikel 9.2 är tillämpliga.

När det gäller de rättsliga förutsättningarna för bibliotekens verksamhet kommer bl.a. artikel 85 om förhållandet till yttrande- och informationsfriheten och den nationella reglering som föreslås i betänkandet Ny dataskyddslag – Kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (SOU 2017:39) att vara av betydelse.

Utredaren ska därför

- analysera i vilken utsträckning dataskyddsförordningen kommer att vara tillämplig då personuppgifter behandlas i forskningsbibliotekens verksamhet och för vilken behandling av personuppgifter som forskningsbiblioteken har ett personuppgiftsansvar,
- analysera vilka rättsliga förutsättningar som i sådana fall finns i dataskyddsförordningen för behandling av personuppgifter i den verksamhet som bedrivs av forskningsbiblioteken,
- analysera vilken reglering som är möjlig och kan behövas utöver dataskyddsförordningen, med beaktande av det förslag till lag med kompletterande bestämmelser till dataskyddsförordningen som lämnats i betänkandet Ny dataskyddslag – Kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (SOU 2017:39), för att personuppgifter

ska kunna behandlas på ett ändamålsenligt sätt i forskningsbibliotekens verksamhet samtidigt som den enskildes fri- och rättigheter skyddas, och

- lämna de författningsförslag som behövs.

Konsekvensbeskrivning

Utredaren ska utöver sådana konsekvensbeskrivningar som anges i tidigare direktiv även analysera och redovisa vilka konsekvenser förslagen får för aktörer inom forskningssystemet.

Genomförande och redovisning uppdraget

Vid genomförandet av uppdraget ska utredaren inhämta synpunkter från ett urval av forskningsbibliotek och forskningsaktörer.

Uppdraget ska redovisas i den promemoria där uppdraget som gäller rättsliga förutsättningar för behandling av personuppgifter i Kungl. bibliotekets verksamhet ska redovisas. Utredningstiden för denna del av uppdraget förlängs och båda deluppgifterna ska i stället redovisas senast den 6 november 2017.

Utredningstiden förlängs när det gäller den del av uppdraget som ska redovisas senast den 27 april 2018. Uppdraget i denna del ska i stället redovisas senast den 25 maj 2018.

(Utbildningsdepartementet)